

непокій і безсоння. До мотиваційних симптомів відноситься зникнення властивих людині мотивацій: старання, ентузіазму, зацікавленості та ідеалізму; і навпаки, поява розчарування, незадоволеності, можлива відмова від посади.

Найчастіше вигорання в іноземній літературі розглядають як наслідок тривалого професійного стресу, і часто терміни «стрес» і «вигорання» використовуються як синоніми. У симптомах, які відносять до феномену вигорання, велике місце займають симптоми стресу. Проте змінна стресу пояснює 30% дисперсії симптому емоційного виснаження і лише незначну частку дисперсії по двом іншим симптомам: деперсоналізації і редукції особистих досягнень. У психологічних дослідженнях 30% пояснюється дисперсією і вважається значущим показником пов'язаності двох конструктів або змінни. Таким чином, стрес пояснює лише симптом емоційного виснаження і не пояснює два інших симптому: деперсоналізацію і редукцію особистих досягнень. Отже, можна зробити висновок, що стрес не пояснює синдром вигорання в цілому.

Типовим для пострадянських країн є розгляд синдрому «вигорання» в контексті професіоналізації, особливо в дослідженнях вигорання вчителів. Наприклад, Н. Мальцева дає наступне визначення: «Синдром психічного вигорання являє собою складне структурно-динамічне утворення, яке формується в процесі педагогічної діяльності і є негативним ефектом професіоналізації».

Дослідник посилається на положення В. Бойко, який розуміє під синдромом психічного вигорання вироблений особистістю механізм психологічного захисту у формі повного або часткового виключення емоцій у відповідь на надмірний психотравмуючий вплив. Таким чином, ми спостерігаємо замкнене коло, вихід з якого пропонується іншим дослідником вигорання шкільних вчителів – О. Гнезділово. Вона розглядає інноваційну психологічну діяльність як фактор попередження емоційного вигорання вчителя. Інноваційна педагогічна діяльність, на думку автора, активізує творчий потенціал вчителя і служить ефективним засобом його особистісного розвитку.

УДК 130.2

БОРИСОВА А. М., ОЛІЙНИК В. В.,
Мукачівський державний університет

ВЕСНЯНІ ІГРИ ТА ПІСНІ ЯК ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ КАЛЕНДАРНОЇ ОБРЯДОВОСТІ

Фольклор не просто культурна пам'ятка минулого, він несе в собі цінності, що далеко виходять за рамки часу, відображеного в піснях чи казках. Крім величезної культурно-історичної інформації, яку вони містять, фольклорні твори здатні впливати на почуття нашого сучасника емоційно. Аналіз

календарної обрядовості українців пояснює наявні у фольклорі міфологічні елементи (наприклад, образи казок, поєднання реальності і фантастики в текстах пісень і обрядах, «магічні» звукоемоції у наспівах тощо), – адже джерела фольклору поринають у первісне мистецтво.

В Україні весняні ігри і пісні побутують зараз у двох різновидах: веснянок і гаївок. Гаївки (інакше – гагілки, ягілки, маївки) виконуються лише протягом кількох днів на великодні свята в Галичині, на Волині, Поділлі. На Волині існує також назва рогульки, які, можливо, належали колись до окремого різновиду веснянок-гаївок.

Зауважимо, що первісні уявлення про добро і зло, про прихильні до людини та ворожі їй сили втілювалися в культах упирів та берегинь. Берегині – це русалки, точніше – мавки, польові і лісові русалки, які дбали про врожай, були охоронницями рослинності та сприяли землеробству. Від часів трипільської культури збереглися зображення обрядових сцен на кераміці, де дівчата, увітчані гілками зелені, виконують священний танець дощу. У давніх українців русалії (свята русалок-берегинь) святкувалися в пору, коли весна переходила в літо, завершувалися польові роботи і до початку косовиці та догляду за врожаєм був проміжок вільного часу. Підкреслимо, що назва «русалії» походить від давньо-римського свята троянд («роз») – rosaria. Античне свято розалій було поминальним. У слов'янських русаліях також значне місце займають звичаї і ритуали культу предків.

Відзначимо, що після прийняття християнства язичницькі русалії переслідувалися церквою, хоча і не в такій мірі, як купалії. Поступово відбулося накладення русалій, з властивими їм культом померлих, віруваннями в магічні властивості трав і дерев, на християнську Трійцю. З цієї причини русальні пісні іноді називають троїцькими, семіцькими. Однак, поширені і давні назви: грянні (від давньослов'янського «грянний» – зелений), гренихи, русальні. Русалії святкують протягом тижня. Четвер називається в народі русалчиним Великоднем. У понеділок після русального тижня відбуваються проводи русалок. Віра в русалок, яких народна фантазія наділила надзвичайною красою і підступним характером, виявилася досить стійкою. Вони можуть сприяти або шкодити людині в її господарських справах; їх улюблене заняття водити танки, а побачивши необережних юнака чи дівчину, що опинилися серед них, втягувати у свої ігрища і за лоскочувати до смерті, через що русалок ще звали іноді «лоскотухами» чи «лоск отарками».

Пісні русального циклу – ліричні, повні радості буття, вони славлять буянню світла, простору, відчуття духовного здоров'я. Героїні пісень – дівчата, настрої яких співзвучні із розквітаючою природою: «Ой зросла ж я у свого таточка, кохалася в рідної мамочки – ой луги ж мої всі зелені!» .

На русальному тижні, крім співів, розважалися також іграми та водили хороводи. Ігрища супроводили перевдяганнями, звіриним маскарадом, квітчанням зеленню, рухливими танками, голосним співом, тому церковники

називали їх «бесовскими игрищами». У XIX-XX століттях фольклористами та етнографами описано ряд русальних ігор та звичаїв.

Семантика русальних обрядів та географічна характеристика достатньо висвітлена в літературі. Нагадаємо лише, що локалізація русального обряду та супроводжуваних його наспівів на теренах України фіксується на півночі Київської (центральне Полісся), Чернігівської, Сумської областей (центральне та східне Полісся) та Закарпаття.

Отже, підкреслимо, що українці в давнину надавали весняним співам і обрядам магічного значення: кличучи весну, вірили, що заговірні формули і ритуальні дії сприяють швидкому пробудженню природи. Русалії – це звичай поминання Предків. Він має дуже давнє походження і значення; в час, коли цвіли жита, люди боялися, щоб із цвітом не сталося чогось лихого. Тому й зверталися до Предків, прохаючи захисту і приносячи їм жертви. На могилах влаштовували тризни. Ці звичаї збереглися і досі, особливо на Поліссі. А от в травні (дні Леля і Лади), дівчата мріючи про кохання, виходили вдосвіта в поле. Наплівши вінків прикрашали з-поміж себе одну. Ця дівчина символізувала Весну. Присутні співали навколо неї, танцювали, складали навколо неї свої вінки. Дівчина-Весна кидала кожний вінок, котрі на лету намагалися зловити дівчата. Хто зловив – на вдачу, хто ні – на невдачу.

Література

1. Богатырев П. Г. Вопросы теории народного искусства. М., 1971. 475 с.
2. Др. Іван Панькевич. Весняні великодні ігри та пісні. Підкарпатська Русь. 1929. Ч.1. Р.6. С. 73. Закарпатський краєзнавчий музей. – Фонди ЗКМ: . 23157/.10960/1-8.
3. Календарно-обрядові пісні. Київ: Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1987. С. 10 – 11.
4. Коропніченко Г. М. Пісні весняно-літнього циклу на Київщині: ареальне роздоріжжя, 2014. Вип. 9. С. 39-41.
5. Потушняк Ф. Великдень. Неділя, 1944. №16. С. 6.
6. Професор Іваницький А. І. Український музичний фольклор: підручник для вищих учбових закладів. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. С. 68-72.

УДК 321.02:33.05-044.372(043.2)

БОХОНЬКО Т., ІЛЬТЬО Г.Ф.,
Мукачівський державний університет

ФОРМУВАННЯ В СИСТЕМІ ОСВІТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В сучасному суспільстві освіта має велику цінність. Вона відіграє велику роль у інтелектуальному та соціально-економічному розвитку. Метою розвитку освітнього розвитку України в умовах євроінтеграції є підвищення ефективності інтелектуального потенціалу країни, забезпечення підвищення конкурентоспроможності національної економіки, досягнення стабільного сталого розвитку і підвищення добробуту громадян, створення можливості для

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>